पोथीनाराधेतपश्या २१

1

श्रीराम०
गजेन्द्र०
१

नांग्रैवनाोत्नमस्१

श्रीगणेशाय नमः नारायणं नमस्कृत्य देवीं थस्वस्वतिं व्यासं ततो जयमुदीरयेत् १ सूत उवाच गङ्गातीरे
सुखासीनं ।।मासनानमयंश्रतं धाजतोभ्योमहादेवं दक्षोऽब्रवीज्जनमेजयः १ प्रवार्यचलविष्णुपार्थे दिंशां ह्यस्य
पार्थेश्री उपदृष्टं मतभागान्हि।गायथ।।तथीकथा २ तथाजगामभधा‍नैशापावनं तथ: पिटमीर्दिशिनदेवे
य:स्वविभि‌ःश्रीलतोस्य: ३ उपास्यसमापद्यः दैशंपापनलान्नियौ पापाधंशलमुस्नौजनमेजयनतिपातः ४
अवनेजयउधाय पप्रच्छमितंमहाप्राज्ञ सर्वशास्त्रविशारद आखकिख्योमितपोगीसर्वंतो वेदपारगः ५ भगव
स्यथयो हिष्यां सर्वपापप्रणाशिनीम् यस्माच्छ्रवणमात्रेण ग्राहग्रस्तो विमुच्यते नचिपते ६ वैशंपायन उवाच शृणुराजे
न्द्रयत्रां हिष्यां सर्वपापप्रणाशिनीम् यांश्रुत्वासर्वपापेभ्यो मुच्यते नात्र संशयः ७ कथयामि महाराज यथावृत्तं गता
पुरा विष्णुदत्तं महाराज ऋषिःपरमधार्मिकः उद्दालक
श्रीगुप्ताम् स्तुवन्नसरवयः सर्वदेवाः नेमितवासिनः ८ यश्रीयचसी महाराजे ऋषिःपरमधार्मिकः उद्दालक
पुनिरखातो प्रस्तुभस्तुतापसः ९ सपदा मित्रिरपाभोति धंद्रप्रकंपम समप्रभः तस्तापपधान्यारा राजेन्द्र दिंशंतोऽदितो
दयाः १० सन्नमेवं नुपर्णालंतान्छन्नेकापिपंसवृतम् तस्समुत्तंसपलेनउद्धपादेनतिष्ठता ११ गङ्गातीरं स्वला
त्रिशमनवलपुनुदुःसां नवसानस्मिन राजेन्द्रपदमैन्द्रम जप्यते १२ धुनलेस्नेधगतरस्त्रयंसतोमुनिपैरेपहदत्ता
सनः।श्रवधेयुसांन्छाःप्रतिपुरनत्तम १३ देवानानोभयाविष्ठो धन्यपादान्नतःस्थितः ततो धुलालसमामन्त्यापत्रे
दलेनुधम् १४ धुलोवाच श्रीहेनुपथवापान्तःपुनोभवत्स्वमन्त्रितः मध्यलदेतिलंसर्वंपुप्तुपन्नुपथभे १५ म
सरवाय महापुरम्नगस्थानं धानांनमक्षनमहोदिह्नः शुणुतस्मिन्नक्षतेमा नयंधसु पंवितामहः १६ मार्तण्डो जोयायो

पुत्रत्वेन च संख्यातं नरसिंहसुतम् ॥३७॥ ब्रह्मोवाच । ततस्तेन महास्मा तत्रैव गत्वा स्थितः । पितृभक्तः सुतो भक्त्या
ह संध्यवन्दनं च तपः पुनः ॥३८॥ गच्छन्ति नरः पुत्रो मुनिरेव नमस्ते । पुण्यात्मा दिव्य [illegible] मुनिर्धनः ॥३९॥ ततो ऽग
तो मम पितृदेव तपसा तेन मुने तेन हि नरश्रेष्ठ [illegible] ॥४०॥ पितृदेव उवाच । सुपुत्रं [illegible]
[illegible] ॥४१॥ [illegible] पूर्वं [illegible]
[illegible] ॥४२॥ [illegible] प्रजापतिर्नमस्कृत्य [illegible]
॥४३॥ उवाच सोऽपि समुनिः [illegible] ॥४४॥ [illegible] उवाच [illegible] ॥४५॥ उ
वाच सोऽपि [illegible] ॥४६॥ [illegible]
[illegible] ॥४७॥ [illegible]
[illegible] प्रजापतिः ॥४८॥ प्रजापतिर्नमस्कृत्य [illegible] पिता
महः ॥४९॥ पुलोमोवाच [illegible] ॥५०॥ [illegible]
[illegible] ॥५१॥ [illegible]
[illegible] ॥५२॥ पुलोमोवाच [illegible]
[illegible] ॥५३॥ [illegible]
[illegible] प्रजापतिः [illegible] ॥५४॥ उवाच [illegible]

भासंतेयत्रतत्रमहातपः नवमतंतस्यदेवेशपश्यतेतोषनंमम १७ उत्कांबपदमेदेवपुत्रवाविभयापुत्राः स्थानंनमम
गतेत्वयाद्वतोःमहापतौ १८ यस्यतेमातिदेवेशतपसोहातपत्वयो प्रथंतिष्ठाभिगम्यामिपुरंदेवेश्वतद्द १९ श्र
कंस्यधयनेश्रुत्वापूजाबयनमभूपीत २० प्रलोधाय इन्द्रजानामिधर्मात्मानममपुत्रोमहातपाः उद्दालकोनाममुनिः
तपस्वीवेदपारगः वेदवेदाङ्गतत्त्वज्ञःसर्वधर्मज्ञस्तथा २२ पितास्यपुत्रस्तोधमात्माः सर्वशास्त्रविशारदः स्वनि
लिखितंतेनासममुनोइत्थानघ २३ दत्तोदृष्टोमहाप्राज्ञोमुनिश्रेष्ठोमहातपाः योसमाक्षपितसर्वतथाअंभ
कांक्षति २४ पुत्रत्वनिजराज्यसंस्थोमयधीपते तस्याश्रमंपरंरम्यंमुनिभिः परिसेवितं २५ नानाद्रुमलतावी
तीनानापुष्पोपशोभितम् सेव्यमानंप्रगानीयैःशुभैःधनसंपुष्पसं २६ तपश्चरत्यनंतःतपोनिष्ठोद्दालकोमुनिः
देवधाराराधयतीति यत्रधातोषितोमितम २७ धोत्रिंशत्यद्धोपममपुत्रःशुभकामिका नहष्टोस्थापयिनपानश्रामम
शिरसामुनिः २८ [illegible] नेत्रद्दृशेनथा [illegible] नजोतिः २९ पिपासाद
मुधायेदिमिमर्थमापदागमः ३० पितृ्व्यानाद्दध्याय स्वपतांषयनेधुरः नउदंवजमहतुने ३१ पुष्पानूर्धनयाइङ्गा
पापुंथंमाष्ठवनयोपमा सपत्नीयामहात्मानः तपस्विनोमहातपाः ३२ पूर्वंपश्यापराःसतोजयपतौश्रवसंगतिन धंक्त
नेत्रमुनिश्रेष्ठम्रथमेपथितथपाति ३३ पितरोदेवनाइषेषनतुर्धानामपुत्रतेमने नमेनेतामाश्रुपद्धतिपस्तुमोनिथा
भिधः ३४ पुत्रानितान्पापत्रस्तुपुत्रोभ्यापपञ्चनः सप्तपुत्रस्यजगच्छुन्यमपुत्रान्तोनिमि ३५ अपुत्रोपंशनाशाप
मुनिरेषामनानती तस्मात्स्वधपुत्र [illegible] परस्त्रीहस्तुपपथः नन्मात्स्व

[illegible] १५ [illegible]
[illegible] १६ [illegible]
[illegible] १७ [illegible]
[illegible] १८ [illegible]
[illegible] १९ [illegible]
[illegible] २० [illegible]
[illegible] २१ [illegible]
[illegible] २२ [illegible]
[illegible] २३ [illegible]
[illegible] २४ [illegible]
[illegible] २५ [illegible]
[illegible] २६ [illegible]
[illegible] २७ [illegible]
[illegible] २८ [illegible] २९ [illegible]
[illegible] ३० [illegible]
[illegible] ३१ [illegible]

तः पुत्रः अथ मे पं प्रजापते महत्वपौत्रपत्नेन नमो भवी थायो नने विभो ५१ एतच्छ्रुत्वा तु नेपाधपं सतो नां तरधीवन गर्भं प्र
जापतिः पुत्रानि उत्तस्वा द्विजसत्तमः ५२ त्रिधा पाधमानि धस्मात्तु भूपे धत्तामसचासः पूर्वं तु सधपुत्रः पदयाभ्यार्थो ज
पंमधेत ५३ ॐ प्रतिभीपुत्रा नात्पुत्रा तो नाशाके तो वा ख्याने [illegible] चिंता धर्मा तो नाम प्रथमो पाप: १ ॐ
[illegible] पुत्रोजनमहाप्रज्ञासर्वशास्त्रविशारद उपाध्यायो नपानं उत्तमो वर्णाश्रिता रापपा १ प्रजापतिर्धयः स
मपि नामा वर्षाधपंप्रतः अनातेनोपि प्रथैस्तु तमहत्प्रथेतसः २ तद्वंशपत्र मथ्येतु पजानिः सिप्ततः तपुत्रोथ
छपि मानु गङ्गातीरे विधिपिच्छु पेते ३ पापुनानतं तो नीतंगङ्गा कामपतनच प्रजापतिनियोगेन नताम्प्रजं तं प्रकृते ४
प्रथ भागिरथी तीरे पुत्रं तस्तु भाषुरी तथ राजा तत्र विप्रास्ते राजर्षं मथरा ५ प्रधान धाराना नाम्नां प्रभाषेः दीपनी
सापु तप्तश्च नर्थाना भाषु हृषा तिमनोहरा ६ नदीं न वनं पथीं नात्पुरी नी कनकपित वमन सादि तं तस्या सप्त
तं पिमृपपने ७ नाद्पत्तत्त पतीयना पत्रि पुनेपेपुरापिता मे पुत्र प्रभान् ग्रप्रसादस्वो पार्थिवता ८ तपत्नाध
लापसाती नि संगतज पञ्चानमनोहरा धनाद्यास हस्त्रगाने धने यद्दिता निताम् ९ सप्तधौ नामधन्याः पयस्या पान
ततथा पञ्चाथनाम हारनजपशनार्दिनियोस्या १० प्राक्तनो हृषय स्वप्ने निर्मिनपारतो नेतु येनापा नुतिप तया
प्राप्रे समुपस्थिते ११ पुर्धर्म: सम्यक्तं तप नः प्रजापायस्य धार्मिकः रघुनामेति विख्यातो राजा तन्मे पमपा १२ सं
शिवाश्रः सामनेतत्र श्रीपुत्रेतराजपेथमुनि पेतविधाधराधिप्रासन्धुतपरावताः १३ प्रमाणप्यापितत्त्वोसर्वं तमापा
पंतपार्मिकः पुनीमे [illegible] [illegible] १४ तस्य राज्ये प्रजाधर्माः सुर्भिक्षं तथा पाने दीर्घायुषः प्र

[illegible]

[illegible] ३२ [illegible] ३३ [illegible]
[illegible] ३४ [illegible]
[illegible] ३५ [illegible]
[illegible] ३६ [illegible] ३७ [illegible]
[illegible] ३८ [illegible]
[illegible] ३९ [illegible]
[illegible] ४० [illegible] ४१ [illegible]
[illegible] ४२ [illegible]
[illegible] ४३ [illegible]
[illegible] ४४ [illegible] ४५ [illegible]
[illegible] ४६ [illegible]
[illegible] ४७ [illegible]
[illegible] ४८ [illegible] ४९ [illegible]
[illegible] ५० [illegible]

५

मुनिर्धर्मात्मा नो नाशिष्ये तस्य दुष्यते २७ परीत्यं तपनिनो धात्री यदतिस्मय यः स्थिरं न नाशिष्ये तदुपाय मातृयोऽम्न
निर्णीतस्मय्यत्र नपरायणाः २८ नाशिष्ये न मिथ्या मोहं देयाकूर्मस्वमागतः प्रजयं श्रीलभुजः पितापोऽहं यशोमम
२९ गङ्गातटे तपस्वी प्रत्यं मानिनमातलं पः यात्रयस्मयः स्नुत्वा मानाधिरूपमागता ३० गहीत्वा नोहसंपन्नात्मन
पानमथाशयतः तमादाय श्रुधिः पार्श्वे यन्त्र धर्मागमतातः ३१ तदनेनवयदर्शपनाभिमानेशापप्रार्थनिः सोऽपि
नाम तथा च श्रैयानेवं सुमं तस्करा ३२ स्नान यानपुष्टिं गीर्थे प्रभवि अतिशुल्लोऽमनः पापंवन्तो यदुः शोकनीमय
ज्ञा मुनिस्तु नि ३३ श्रव्यतो दमोऽनंत दुःखजस्तु नमुपाया यत्नरोदिष्ठः पश्चात्संपापधर्मं दुराक्रतन ३४ यदि
पापात्मनसु मृ श्रुयस्थानमम पो.शी येकांपापनदुपाय ततः परमथस्नात्रीपदृष्टमानदिनेदिने पुनः संतापमनस्य
कैपूर्तिस्वयत्नेनव ३५ तारयितापं मजस्तु दुःखाविस्मय पार्जितम यत्नयं भागवती नोऽतिपापात्मा पुरा वदत्र
३६ भक्तिनिमित्तमभाषा स्त्रीदेवस्त्रैवनतागमाः क्षान्ती सा धो मनसा धारैर्वज्रपैर्भगवत्युमेः ३७ तत्स्त्रीपुत्रं यत्र
प्राप्यसारममभिधावच ना स्त्री सुमं तरे श्लाघ्यदर्शनापापीपेघुमत ३८ तमादाय प्रथाहं गङ्गा पांनमर्थिविपद
5 २तदानं तस्तु आर्जवं तस्थानेपफलथा ३९ तजाने तेसने तां यथ्यं तर्भं स्नास्यथन ततोऽपि स्नातपमापन्नो जननी
पवित्रितुते ४० येनागर्भस्थसुमनो येन जातोऽसि धारणस्य तस्यै धनं तद्दयाथ प्राप्तो मयविधिपूर्वकं ४१ एवमुक्ता
स्वपुत्रानस्नापयस्नानात्सुते गङ्गामध्ये पितिः क्षिप्यमेजं आत्मनभागिनी ४२ स्नात्वा पुनः पुनस्नातागङ्गायै यतेऽपि
मातरं समस्तपापपनदुस्तरांपनाविति ४३ स्नाजगामवुनस्तयथयथा तुरीतायोमुनिः ततः पयाङ्गु तस्याय

५

नाभिहृद्दक्षिणावर्ता मध्ये धनिवर्ती शुभा । इयं सप्तवती प्रत्यालापं द्रष्टा मुनिना तदा ९ कार्यं धन्वेन महाभद्रे धिः
नवधं पमिह हगता दैवगन्धर्वकन्या धाम्मुनीन्द्रस्य पितृदृष्ट १० तानाथकस्य पुत्रेण कस्य पक्षा शिमनवतिर इनतस्वधिम
मा यस्य भवमुत्सृज्य तनधन: ११ अहं च तापस: सोऽपि दृष्ट्वा तस्य धंजनिकं ऋषिमहातपनेमी मे निधनाभिधं क्षणा ।
तत: १२ एवं मुनिवच: श्रुत्वा हो धत्न गणनंधरा पुनःप्रवैधनस्य तस्य कन्यं धेनवत्रीं मुनिम् १३ मुनेमधं प्रपश्य
भिमस्व पंचकं पितिनदिनम् नथपिविपितां मत्या त्वयपदि श्याम सोधन: १४ धन्वो धाम नाहं देवी न गन्धर्वी न मानवी
ऋषिकन्या इधुनाजन्तुनाहं यश्वमुक्तान्वं मत्वनमुमान १५ सखापि धाति धोपेन ति: शिभ्रातिजं नेधने मलेभया स्वेनपा
तोऽहं दु:खभागेन पीडिता १६ एवं पुत्रितिन्वेधन्वाहं हंगी दु:खदर्शीनाम इष्टाहं दु:खेन नं तत्रा मुनिपावधन्तुपाप १७ ते
नधसमुपाय श्रुगशमनिनमेदैवि कन्याय मालमागुध मृतिनावैधनाधन्वां मुनिनाममममागमर १८ इत्युक्त्वा च
ममतिप्रसन्नया मिजे [illegible] तेनाप्रमेन पतुतः पितुमहं इंधधन्त १९ दिनैः आत्मजातैस्तस्या: गर्भपूर्ति: यथा न्यप तस्योपु
त्रादिसवर्णां पुर्णनीभगिधेजनम २० प्रसूतिसमय: प्राप्तस्तस्या: सपदुःखद: ततः स्नुतमसोऽधज्जातिनिरपीडिता २१ नधु
मीहे समाश्रित्य नमश्च्युतधनचोधनीन देवीधनगतक्षिपुतं ज्ञात्वा नानागवांपिमन २२ प्रलापमेगागस्तं धनश्चामानेभवि
ताहिस्मा: श्वतक्रामिन्यमतुपिसोमोऽहमपिहिजावते २३ अहमहिम्नवदत्युज्ञात्युद्धंयलेभधानधा इधुजोक्तेसमुने
न्नामामागस्य धनीशुभा २४ सर्वंमाधेनपुत्रस्य मतपदवथिधर्जिता पथाधेमामधक्षः तेनमो ह्यमधापुत्रात २५ इसुमोते
त्वगताक्षमेधुइसवहु दवेग: ततः धंदसमापानेनाम्नाग्नेसमुपस्थित: २६ मालेनुदक्षमेधमाप्रागक्षनं नंवंमती नालानेस

धना

[illegible]

[illegible]

...मः
...नाथे

श्रि

१ नर्थांगंदे पुनश्च नेयथन्ती थां समनशोधानंसमातरः ४१ पुत्रैर्मत्सर्धमात्मनो तं भवतं नत्मपथा भवतं विज्ञेयमिदेदमा
मासंनक्रमानो पथा नये ४२ रघुरुवाच सर्वगुहि संगछास्ता नार्थिनीगता श्रमं नेयत्र नपुछ एदमैयपवी वेछितं ४३
पशिनन्मधुमभानुमुखयमनमाथे सोमनम श्रुतानन्माथमपायत्तितंतोग र्भविमाभयंत ४४ चिंतयामोपान
धनेमयमामो धोरसिंहदिवेभिते संधेनामितरत्वानोत्थितरायनवोदितम ४५ सुतनस्पृथन्न्युत्मा मुनिविमलपमा
गतः अतोपुत्रापनेयाथंसुनथापनेफथम ४६ पुत्रनिष्ठामिश्रेयमसाधासन नन्मापमिहेयही तदर्थमपरा स्तुति
रघुरुवाच सर्वेश्वरमभि ४७ रूपधुमासन्नतत्तसप मार्थीमुनिसत्तमः सगामपरमप्रीतो रघुरुवाच येतनि ४८ तात्स्थे
मुहूर्तपर्यवारणाने राज्ञनिवेदयत ततः समपागतागमा रघुश्री दिदर्शोह ४९ तेरहत्तोरघुराजेपि सर्वनिधत्तुगाधनम्
प्रदास्यामि समुनिनगामिम पिहतुपने ५० श्रुपमे सपः संज्ञम श्रुतमेमपत्सप्रमाः श्रुतमेतपसंदनेयमध्या
दर्शनगतः ५१ मुनिरुवाच हष्ठानपुत्राहवधाधोरजानः सर्वविधीवने नमथनमहः तोऽपिदेधावर्मपुत्रुम ५२
रघुरुवाच नधानवनमनस्सोनिसयंतो धौतिहशाताति च मुनं क्षादिपाह सं तेनदेसदत्तोमिते ५३ मुनिरुवाच नाहंमात
नमानस्वप्यागोधोतिहशातानिथ श्रुपयादिशं नवापेः हेवादिदास्यामि भवने ५४ प्रसाद्यपातरागार्थोपमथतत्तानिमागतः
नमपं नपवाद्धुंप्रथमन्मामेयांहदत्वगि ५५ रघुरुवाच रामंदत्तामितेयिग्रनगन्मा मननपुनानि रूपासीश्रुपुताधन्यासा
मनाधिनमत्नमम ५६ मुनिरुवाच नाहंनानयत्तेकन्यासाति छन्तिमाश्रमे पुत्रीं नायमाद्युमानपथनिपपनपतः
५७ प्रक्रमालिधितिनेधर्मंसंनादेपूर्वसंचिते नहन्मथ भवेमुवनेधोत्तमात्मयेः ५८ समुत्सर्धमिदंतानन्नवद्ध

7

३

निवेदयेत् ग्रामनामसमानैर्यथाविधानात् संस्कृत्य पुत्रं यः २८ पुत्रोत्पत्तौ पुनः प्रवृत्तमानतः स्वधर्मजा भवतो कथं पुनः
तथैव गमनं पुनः २९ एवं प्रवृत्तं यथान्यायेन गत्वा नामानां स्वधर्मं एवं पुनः ततः पितामहं सर्वं च पुत्रः पौत्रं तु यथा ३०
पुत्रं पूजयेत् मातामहं सम्प्रदाय पितामहं च पितामहीं पुनः यस्य वंशे समुत्पन्ना भवन्ति कथं पुनः ३१ कथमागम
नेन यथार्थं पुनर्भवः यदस्य वंशे सम्मानं तस्य यथाविधि ३२ मातामहस्य पुत्रस्य महतां प्रमाणं तस्य
विपरीतं पूर्वकर्मविपाकेन यथा धर्मेण तद्धि वेदितव्यम् ३३ अनिवार्यगतिः पुत्रधर्मेण पूर्वजन्मनः कथयामि यथा
धर्मं पुत्रस्य वैश्यानामानसः ३४ रघुनाम्नेति विख्यातो धर्मपरायणः तस्य वंशानुसन्तानं यथा पुत्रस्य तस्य हि स
मातुः सहस्रनामानि मन्त्रं पुत्रः सुतोऽन्वितः सुखाय धर्मेण तेन ... ततो नाम सहस्रतो वाणी ...
नामानि भुक्तानि ... पिन्नाम ... नामधेयं ता ३५ तेनाहं पुत्रधर्मेण नैव धर्मं वेदेषु स्थितं तां पुत्रं धर्मेण जातं
इच्छामि नामापरे जातेन ३६ मुनिः स्वयं विष्णुपुत्रं पुरुषं दृष्ट्वा ... नामपापप्रभूतं ... सम्भवम्
ततो गच्छन् सम्प्राप्य समापात्य सम्प्रदायम् ... तीर्थं ... पापक्षयः तत्र ... ततः स्वर्गम्
... धर्मधर्मं ... नामानि ... निर्धनः ... पुत्रं ... ततो ...
नमो ... नवम ... यथा पुत्रस्य ... तस्य ३७ ... यस्य नित्यं ... तीर्थं ...
इच्छा ... नमस्तेस्तु ३८ ... प्रयोजनम् ... यथा ३९
... महाराज ... ४० ... पितामहाः ...

नन्य: पुरस्थिप: १५ प्रियस्मपंपरमेजगत्पुनसर्वं यपुथासिन: सिद्धाहोपिपिनाननस्मैनतु यरुयानिजोजिन: १६
पुतेननाथिथेनेन चन्द्राधन्त्यानुभार्थमा उद्दानंप्रोमहिआश्यसमीपमगमततन: १७ इन्द्रापामानंरत्नीसंहुमा
हर्षमानस्मा धन्नापूर्वधनंशीना तांनाथिथेनाग्निशेषतां १८ द्वाशादशीधनेधान्नेतुमोमरतायुतानै: महाधोरारंजानि
दतेनानाविधानि च १९ गजाश्वरथपदग्भाशिनमाहीगाधेन्नैपसा: पामानेरशुलानिपिदत्तेसंहृष्टमानस: २० उद्
त्थोत्सलमोपधारसा नंपिनपानिन: प्रिंधरिष्याभिराजेन्द्रगजधानाजरथैर्धनै: २१ न्यपत्रसेधमेपेतन्याधानं शर्सेउ
महिमि श्वयवधीपुंरमत्तांमाहिसीभर्तानिंनदा २२ भिन्नापरस्थमाहात्जगामस्मोभूतान्वित: प्रविश्यधानमेपुरे
सपुत्रमसफसस्मन: २३ उत्थानमपुत्रनमापनत: पुष्पनेर्दनत: सिता: इनिहांसवधथांयिचा पुरणोपोराजाधीभुमाम
[illegible]
[illegible]
8 नोपामारोषन्द्रायसाउदासंधप्रियाहृषतीनानानपतंधोजाय: ४ ॥ श्री ॥ [illegible]
[illegible] १ [illegible]
[illegible] २ [illegible]
[illegible] ३ [illegible] ४ [illegible]

तोतमभूत्पुरा यंशास्त्रआसाषांवङ्गतोहंपवत्रपद्मभः ५९ नमस्कृत्योपविष्टोहं तदः पदः स्वयंभुवा उद्गतं
पंपिमर्थेनपमिहर्षिप्रसमागतः ६० ततर्थाधिधितंराजेनपुत्रमहनस्वोहंतदपे तेनयोक्तंनिदयाचांराजन्सुखोभवि
ष्यति ६१ वचनामस्यासर्वादिविन्द्राधुवंसोसमुद्भवा एवमुक्तानंतरःतस्मैसोनानाधीपते ६२ ततोहमागताम्बामा
तः तत्रपितामसमन्वितः पथंपञ्चथमंपुनः वचनामस्यांकथंमथेत ६३ तपस्तस्यानतोहंतः तन्मूर्तंभक्तानवे
तस्मदापपद्ममध्येनुधीर्घाक्षिप्रप्रपतितः ६४ कुशौसंपद्याववानुनिक्षिप्तानधीजले तदातेभक्तरजन्
गङ्गास्नानार्थिनीगता ६५ तयाधृतापतनप्रगङ्गामध्येसमागता तस्मायगर्भसंभूतिममधीर्यादयोस्य
६६ नायामेराधिनिर्गतो नाभुक्तस्तुच्यते स्वनीधुस्वधवनास्तधतावपमागमे ६७ लिङ्गनामस्मृता राज लेख
स्वजपितामनोगतो इदानिंशब्दपीनांनांधमानेशमूर्तिर्व ६८ वैरोचापवृत्ताय ततोविस्मयवमापन्नोराधुतः
पुनःतः तपद्मानांस्वपनयेस्पवचापस्तुतमवेद्यते ६९ ज्ञानमतंपुनंनाभ्यांप्रजापतिनिवेदितम् पुनश्चोपगतो।
पोप्रशस्यामनसोतद ७० पुमभिसमानापुत्रस्याच्छाङ्कप्राणापन्यतो वधाधारजातिभुक्त्यापुनपान्मुनिसप्रधीतं
पुराय पम्मादत्वानिनेविप्रभुत्वेतपत्सेवचः स्थेमनुपुत्रेसमारन्धामावधजननतोषाणवयतांवचावदतेदत्तम्
७१ एवमुक्तोपुनिमस्तेकोपनानस्तुदमानतः स्थसोमथोमाप्रपंथुमिः वरिपाग्नतः ७२ एवमुक्तोमुनितत्वनपेथे
स्वमगतः नामेवमथमासोपद्भवमाप्नुयसंपुतो ७३ धुरान्धिरमापानःपुनरेवमुनीश्वरः तदग्धागनतस्थाम्नान

२१

श्रीराम०
नाथार्च०
९

नमात्मने: गन्मम स्तुमक्रो घोरं स्वशात्प्रनतं ध्रुवं २३ योगमात्मं नाङ्गिसं श्लतार्णिधनारतां प्रकाशा:देवतास्यीं
स्तुपाघाप्रेनरागता: २४ पर्वेयोगधमापि फालं योगं नक्षिमबेन भमथानसज्ञधं योगा: सर्वदापिधीयते स्यै
उद्दानंवधउषाय भवउपयुचनाभागा: ये यान्मतं श्राक्षिप्रत: अग्निहोत्रमुपाशान्तेनित्यधर्मपरायणा: अग्नि
होत्रपदः पापो अग्निहोत्रं यपकर्मयान २६ अग्निहोत्री सदास्नानरस्येआपेद्वीश्रुति: एवमुक्तासमिधिपतात्
पिनंस्तुनिमधुपीत २७ नाथायेतउपाय सर्वज्ञ: भानुनजे त्ववन्नाद्यघोरतागरे योगाभ्यासात्स्वं नमनेन
मविष्यति २८ नापतांप्रमाणिनेहमेनयोगाभ्यासं सदाकुरु थैकापात्मुडपाय उक्तावध:पुनच:स्तुत्या कोपतु
पागतः उपायधयनेपुत्रमपुत्रं पगादि नंमना २९ निरयोपदरपेदनाडुराभ्रनापितडुपपः गच्छन्तीध्रुवम्
पयपप्रलदरजनप्रम: ३० स्तुत्या प्रपतनप्रोद्धं पतितोपरताःलये प्रमात्मानिने ये:आपन्नाहिते तो महामुनी:
पितात्तथा त्वया पापमपरोधपराहतोपम: पतितं तु त्वयद्दत्तं अघ्निसानोनिपिधत्तवा: ३२ मत्तश्रोयेन संतप्तो
७ पिनयापमडु:खित: तत्त्वमहापत्तमथिश्रेतोधमेत्र सान्ते बुद्धिमान ३३ अहं पापी दुरात्मा अहंमूर्खो दुरात्मा तथा च प
तथैवमस्तोराजाघोरनरकपपाननम ३४ नरक धर्ममहाभागत्रिपोषिममपुरधं तेग्रापसवुंतिमनरधं नच्चदहरम्
रगनधर्मपापत्रमापमः आयहमानुरन एवंतेनंममानन्दे पिनां यपुन:पुन: ३५ उपायनाराधेनस्तुविनरस्तुन
ननमस्म् नरसिंहेनउपाय नमस्कारोमिसिभानतं पत्कामिमनसानेदेवे ३६ पिमजापंपपट्टजौस्वसमेनमपोषि
पिनल नधनमंकारिणामिपरिमेनंममात्निये ३७ नथानाग्रभी प्यामिमापिफनेपुत्रमा समेनसदानाथ
सूमतेजपु:प्रधामिहि ३८ समेनचार्पनेनोधममेनरापिधीसिनो: समेन

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

१० [illegible] १ [illegible]
[illegible] ११ [illegible]
[illegible] १२ [illegible]
[illegible]
[illegible] १३ [illegible]
[illegible] १४ [illegible]
[illegible] १४ [illegible]
[illegible] १५ [illegible] १६
[illegible] १७ [illegible]
[illegible] १८ [illegible]
[illegible] १९ [illegible]
[illegible] २० [illegible]
[illegible] २१ [illegible] २२ [illegible]
[illegible] २३ [illegible]
[illegible] २४ [illegible]

स्य स्वतेजसिः स नमे गुर्व्वादयो गताः ५० स तेन पार्थ्यं नेतो ध स्व न धर्म प्रतिष्ठितः अस्य मेध स्व हस्ता लिनि स कृं य
तु स्य पाष्ट ते ५१ न मे धयाते स म्य ध स य मे जपि धं पूर्व्वं स्म श्रा नाग्नि स्व जातीयो नाः स्व य धा हस्तेः ५२
त स्मात् स्तं य शि ष्या मि धर्म स मं य य तदा त स्मा स र्वं प्रपले न श्रो धं म क्ष्मा स्थिते म ध ५३ इच्छा व व गुरी म य
धर्म हा जय च पे स मा नि स पांग जगमि ष्या मि त य क्षा य प्रला धं ५४ पितरमाता चैव न म स्व म हन्तो जाविः नाग
धेनोपि नीं मा स्व तो नाना नरं धी पते ५५ दिव्यं म मे त्ता क्षा य दि ष्ठि पि पापय संप्राप्तो जा गु पे न पथ राजा म
पप मः ५६ इच्छा नु धर्म राजे यश्च संते पी थ वा न धं लिक्त म न स मा श्री नं स्य धेनु यं म त प ध म ५७ तो मं ते न स
मा त्यं धर्मो जस्य पाग तः ॥ ॥ इति श्री नागपञ्चमी त्यागो नेपमध्ये नो नाम पंचमो ध्यायः ५ ॥ ॥ पे तंपाप न
गुपाथ प्रा सत्व नु सभामध्य निज पनपि भ्रा पते तेन स्तो मं स मा धं पूर्व नाग जनमम १ नाम्नि धेनु पाय न
मतो धर्म राजा व श्रे यो य स्मा पिता महः सर्व्वयो धाधिप न पे नमः सर्व्व धर्म प २ सत गुरा स्त न प धर्मो य धर्म नि य
रो ति तु गा लो पर म न पाप न स स्ते स्व पूजितः ३ नम स्ते धु धिष्ठि राय पे नम स्ता नि म जा पेय तु ग्रभाव स्य हृपा वेन
म स्ते स्व जे जापय ४ धर्मा धि कारा सः श्रीमा न्तम स्ते धुरुषि रो नम स्ते धर्म राजाय नमः पात क साद ने ५ नम स्ते
गन स्व हपा प ध र्म मूर्त्ते नमो स्तु ते शुनि स्तु स्य धि जयाः नू श्री मा सी ध मा नि ये ६ तु धा प ध धर्म पि ग्रस्य तो च ना न य
म स्तु ह नाम्नि ये न हू तं स्तो मं प्र ह स्व पाप नाश नं ७ पा दं प ठे ने म स्य धर्म रा ज स्य पि ने ने न त स्य जाय ते व्याधिः
का य कि रो न धे धा पि न ८ प म स्वे तु प्य ते त स्य न र था नि न प व्य ते सु पा स्तु नि प थि ग्र स्य धर्म रा जो य पो प्र थी न ९

[illegible]

दारवास्तेध्रुवीगीतः २७ ज्ञानिनापचतान्सर्वोस्मि विष्णुस्थमन्त्रिधो दृष्टैकस्मिधियवगुप्तध्यानतौ पप्रन्नागतः २८
दर्शापेधेतुरीमनोस्तुरवेनद्विजसम्मम एवं विष्णोमहाप्राज्ञस्वधर्मेवरापणाः २९ पितुः स्वपान्निवोसेनमम्राप्तः
पुरोहिजः अस्यस्त्वामहनिभापापवधाधम्मपेनाद्विजः ३८ धर्मात्मानपप्रानिष्ठोज्ञानधं स्वाद्विजोनम स्वधगतोस
मापिस्यपिमगुप्तेभूधीहृयः ३९ विष्णुगुप्तउवाच श्रीविप्रमहाप्राज्ञाशिनमृत्वानिपरपरं पमेनप्रेभितोसि त्वमे
स्वाशानिगतिवान ४० नाशाभेनोवाच हृष्टोमधान्महाप्राज्ञस्तर्वशाश्वस्त्रविशारदः पमनुत्वोमहातेजापमीधुने
विधारधः सानवितावतेप-नस्तसधर्मेपरायणाः ४१ धर्मोपधर्मेराजोसिधनस्तेविषयेराधुः धर्मात्मभामथ
धुनाधर्मोहंनपदर्शेनान ४२ पत्नाम्पतंपुरीरम्यांतुरगानिन्हवुरवानिय धौरापापल्लउवाच एवंसनोषिनतेनविय
गुप्तोमहामनः ४३ दृष्टानाडाप्पपामाप्तसानानुत्कृतिनःश्रतिः विष्णुगुप्तउवाच ऐदृशवपधाधननममथाधमापतेः
स्वतः ४४ दर्शवधधर्मेनामपीडुसानितुसानिय पथानापप्रनोविप्रोनरधैत्यांपिमितधा ४५ दर्शधर्मपुरी
निधम विप्रमापिबमानधाेदर्शनविधंगुरीमिमो ४६ पथानवोप्पनेविप्रोनरपेदुष्टदर्शानैः श्रीनाप्राः विष्णुगुप्त
नद्वानाेत्रमुर्धधानधर ४७ धर्मोपधर्मेभृतसर्वधोविप्रापार्श्वेनेष्टमानर दर्शविवसानुतेत्वधर्मेरपुत्वेधर्मेमानाइम
ज्ञानितोपिबनस्तमपविष्णुगुप्तस्यधेश्मनि ४८ मतलेधपनेप्रापुन्नाशिथतःपुरीस्थतः अपोधदर्शिनस्वामिनोप
प्रस्पादुपुरंमहत ४९ हष्टापिप्रममापातेविष्णुगुप्तोप्रधीहृवं विष्णुगुप्तउवाच नोपतोधाद्विजाप्तीधुंधर्मेनासत्त

...ज्ञानिः
...नाशाके०

५२

१२ उड्डीयनपलानसभ्रष्टानागशाखेनाधुनमहते १० यत्प्रपादधर्मेशजस्य तुष्टोऽहमस्मागतः इदानीं प्रपदाम्भोरुहमाश्रु
भगवतीस्तुतिः ११ श्रुत्वेत्थं पद्मिनी देवि मन्त्रोत्तमं विदं श्रुतेस्तवराजतः श्रीं पदं प्रपूर्वपरम् इदानीं पद्मनाभ
कं श्रियेयपरमस्मादने १२ श्रुत्वेत्थं सुपद्मावती नत्वा प्रणम्य यमिनः श्रीदत्तां परमयोगस्य पथान्ते मे यशोधनः १३
पदमस्य श्रियं हृदयं तत्पथं यतस्य श्रीदत्तं कीदृशाः स्तमनेदूतः श्रीस्वयम्भुवः श्रीदत्ताः १४ श्रीदत्तोत्तमस्य आचार्यः श्रियि
निवसति श्रीयं श्रीदत्तास्तवस्तोत्रान्स्तुत्वा नैपुण्यपथाऽदिनः १५ श्रीदत्ता[redacted]यमेव तु मन्त्र
पादानं यथा श्रीदत्तं यथं स्तोत्रं यथा विप्र सम्पदः सर्वशोभिनः १६ परमदत्तः स्वयं श्रीहृदयं श्रीदत्तात्रेयाः सम्पदः कथं नत्वा
ज्ञानाय परमपदं यान्ति देवि स्थिताः १७ दानं ध्यानं च यजनं तु यत्तामिना विधिविधानेन च प्रसन्नात्मा दिननामानि तानि यानि
स्तः देवपदात्मने तर्पणं यत्नेन तैलं समाने १८ कथं तत्प्राप्यते सोऽहं दुर्लभं यत्तु नित्यं तत्र यदा सर्वे सततं भागवतास्ते जगमना
देन १९ ज्ञानं ध्यानं विविधं पवित्रं सम्यक् पश्यन्तु स्मृत्वा श्रीयो भवन्ति तत्समं यस्य पदं प्रणम्य सततं धनं नन्दिनं २० नामदेवं नारद
गुरुं सम्पदः सर्वदेवाः ध्यायन्ति विविधाः स्थिताः नमस्तस्मै तु प्रपद्यामि पदं तत्स्वमहात्मने २१ इदं पठन्ति ये भक्त्या मनसा नरो
मत्त्वा श्रीलक्ष्मि विष्णुपदा न यत्राहं परमात्मरूपं परमः २२ पुनातु जगति विष्णुः सर्वं स्तुत्वा नित्यं सिद्धिं यान्ति नराः परमं तत्सम्मतं हृदये
देवी महादेवी नमम २३ देवा यदा विविधा स्तुता परमं तत् नमस्ते यशः विष्णुः श्रीमहादेवः सर्वभूतानि मानितः २४ सर्वदेव
तेषां पदानि पवित्राणि विशेषेण नमः श्रीनाथपादाम्बुजं यथा विद्यया विजितः २५ आगतानां तु नमतां भवतां च स्तुत्वा
पुनः स्तुत्वा प्रयत्नेन नित्यं परमात्मानं नयति तम् २६ सम्यक् तत्त्वम् अनन्तं तत्पदं पुण्यं पदं तत्त्वमनं परमं पदं दुर्लभं तत्परं पदं नमामि

सिकुमारी धनस्यासदनासुनः ५७ यैजस्यतपोत्राप्नः पुनरेधमिहागतः तपोयोगधरं शान्तं प्रभाषोमेमुनस्य च
श्रुते यैधापिनो दृष्टो मागतो पंचमासेनाम विस्मितापुनश्च सर्वं तत्र दृष्टा समागमं ५८ कथं धर्मपुरी दृष्टा कथं
धार्मीपुरमागतः कीदृशाः पथमार्गेश्च पथमध्येच पत्रिकीदृशाः ५९ विशिष्टं संधिं समाप्य भोजनं च कलेवरं पानीयं चित
येते दृष्टं येयेपिता पथमासतथा ६० स्त्रसर्वंपथा दृष्टं यथा तस्य पथा तं यम महात्मेनतु पाप सम्पृष्टा द्दयजो
नः विस्मयेणमसादने ६१ देवानां वचनं श्रुत्वा दृष्टा यत्र यमस्य भगवान् प्रभुः चित्रगुप्तो महादृष्टः सर्वं तोषित पापिनः
धार्मेयेथ पुरः नानायम पमदृष्टा महादेव्याः धर्मराजस्तदा दृष्टः पुत्रिमित्रोपि तो मया ६२ धर्मराजेन तुष्टेन पुनरेव मि
हागतः संतुष्टेन धर्मेण दृष्टस्तस्य गच्छामहो भव ६४ इति श्रीनासिकेतोपाख्याने पिस्थ पुनरागमनो नाम षष्ठमोऽध्यायः
६ ॥ वैशंपायन उवाच ऋषयः पप्रच्छ तेनेः श्रुत्वा यमलोकपितृ समागताः ॥ ऋषयस्य धर्मराजस्य नाशये तहरागतः १
पच्छार्थं यसमापता: तपोधनैश्च वेधनः ॥ ये धानः ऋषयः सर्वे पुरदाहपसनाम्रपा २ मुनिभिः सुवर्णे चे
धनमासोपपातिनः पुण्डाप पापिनरकामेः जेयामसंयथापिनः ३ पर्धीमसाधजाये पदुर्ध्व पाहतपापो श्र
धोमुपापिशिष्ठना धामे श्राद्धिकामिमुणपरे ४ निर्मासास्थि पंसवधनितातानारापृष्टिनः स्वपपाइनानिपतितो
पनपानिदहताम ५ भाव्यास्तेमानरकमहातेजःमन्विनो नगनधनं पतपामे श्रागनाधुनपीताः ७ सु
व्यपगात्र नागदाने यन्दूगणनपनपताः श्रागतास्याशनास्पर्थे नाशिकेतस्त्यपशुधा ८ ततसर्वे समासीनमपु
पर्धे तपूजिताः नाशिके तं महात्मानं पप्रच्छाहरोदाः ९ नमस्कृत्यनधामो नपदुर्धिनयोन्वितः ऋषयपदुः
श्रीमहेयपरापगाः १० नव ... योगप्रयेपदा ... ११

श्रीराम०
९२

मृते ये दक्षिणे द्वारे पीडिनः क्रूरकर्मिणः। कथयामि यथा हं ते सूत्रयोनिद्विजसत्तमाः ४२ हस्तपादादिमृ-
द्योनेन यद्दारैर्मया सुते प्रस्थानं तस्य माथारांडुः शिरसा घोरहपिताः ४३ प्रविशन्ति तदा पापाः नानि-
पमलिंगरैः कंथकाः महाघोरैस्थभीः कायैश्च यमकिंकराः ४४ यत्कृतैः तीक्ष्णैर्वेतसैः सप्रांगार्तेश्च भ-
र्जिता तिलैर्वा धूमैश्च सर्वैस्तथा दग्धयमकिंकरैः ४५ तस्मैश्च पापकर्माणो यमदूतैः मेह दस्तैः मुद्ग-
रैः पिष्यमाना यथा तैः दहदैत्यदारुणैः ४६ प्रविशन्तो यमद्वारं भयमानाः स्वपापिनः तीक्ष्णशस्त्रदीप्तो
दारैर्महाघोरैः प्रपीड्यते ४७ तमसि नरके तमसि नरकेऽन्यत्र तदा दंश्यैः प्रविशन्ति ययाचक्षुःसहस्रं नराः
४८ कथ्यमाने च नरके महतीं दुःखमापन्ने यमगणैः प्रपीडिताः निरयानि सहस्रशः ४९ घोरतमस्य ग-
भीराः तत्र यातनाः शरस्त्रशः कुंभीपाके तु पच्यन्ते महारौरवरौरवे ५० दुर्गन्धे तमसि पापाः सेव्यन्ते प्रेतजातयः
जातवेदसमं तस्य निरुद्धानां सुदारुणाम् ५१ असिपत्रवनं चैव क्षुरधारां तथापरं कुंभीपाकं निदा-
घपूयशोणितपूरिताः ५२ विष्ठापूर्णं तथा कूपाः कर्मणा यान्ति पापिनः श्वभ्रे तन्मध्ये तप्तांगारं
तथा ५३ अनिश्चितं महाघोरं तमसान्धं च दृष्टं कृमिसंकुलमेव दुःखं तथा पापिनां भोजनं ५४ तथैव महा-
प्रापाः पापकर्मिणः पच्यन्ते चैव पापकर्मणि पच ५५ तीक्ष्णतुण्डमहाकृष्णः काकाद्यैः

यत ३७ यनुरुक्षु रेवतुर्दारेवतुःश्रेनतुरेवया गीतवाद्भिरसंखुर्भ नानाधानेपकृतेभितम् ३८ नानापुखमनानीरि
नानाधामाधीभितम् मेधपनसमभाइष्ठा स्मधीरांगपोगिनामपि ३९ गगनस्मरसोगंधौपिषा
परमहोरगाः पर्धदारे प्रपिसृपोतिभि गंभत्निपरापरा: ४० नीक्तोदथप्रदत्तारैरे मन्निपनपेन
नम चिभ्राम पतिपेशत्नापिप्रान भापिप्रपीडिताः ४१ दुःखितंस्पागतेधुतंदद माध्रमनेपते धा
नेपर्मातानस्रमो धनोभयधर्जिताः ४२ पितृमातः पतामनापुत्रपूजाताना स्मद एते पूर्वे प्रपिसंपीते
कोरे धामनतथापते ४३ मानिपिंनृजपमनुदेधाद्धि गरतायपवेपुत्रिगागेलुपयवेम स्यातीर्थसानर
तमयपते ४४ पथिगंधर्मधतोर शुनस्ते नमन्नापयपे पितृधर्मरतापेपापितुरानधरोतिपः ४५ एरे
धेधोनरेदारे शुनोपशितमसंस्थिताः स्तपधर्मरतापेषमितधर्मपरायणाः ४६ धर्जितापर्हिताये
पुत्राः धामतोभयः पद्दुर्जेषु निर्जिताः वरदानपरामुखाः ४७ पिप्रनुनमानतामानः पिधर्मन्निपरायण
पे पतेपपशितमदारेप्रापिन्तमुखपोगिना ४८ पिमानपाम्नात्तागीनपाद्भि भशंवृताः मपाइम्नापपि
गंताः पशितमहापिपूजिताः ४९ शुमेपदीप्तोत्हारोप्रपिष्ठाः परपथाविताः दुरानानदुरपापादुर्तित
दुष्कर्मभिगताः ५० सदेपानसमपातापपशृदेपपरान्मुखाः पुरातापेदेषिमानानानानुपपोरगपनिन्दयाः ५१

श्रीपाद्म०
गायत्री०
१४

नारदोपेनपृष्टाय प्रसन्नोथक्षितिं धात्वा प्रवक्ष्यामि मतां मुनेम धर्मराजो महाप्राज्ञः प्राणिनां तु पुंगतां गुरुः १ स
धानाधिपं पुरेदत्ता धर्मराजेन धीमता श्रानीयाते दूतपापं यद्धांफतेथ यस्मैवदे २ पित्र्याणोस्मिन्समपाहूय सूपतो
द्विजसत्तमाः नननिष्ठानि येप्राप्ताः शुभाशुभयि धारणाः ३ नत्रादिव्यामहात्मा स्वाविशानां ज्ञानिनामपि प्राप्ते तस्मात
वैश्ये येतु सप्तपापानि पिंचन ४ ननमर्थेन यस्तु निभिः कथोसे धर्मात्मभिः तिष्ठन्ति तत्र सवदः तस्यैव सनत्कारक
लक्ष्मोद्वैपायन रैवेयजातत्करोलोमहातपाः भारद्वाजो दधीचिश्च सवर्णो गोभमस्तथा ५ दुर्वासा स्तववेदो नयपमर्तिष्यो
मनुगालवथाः ६ सनत्कुमारश्चान्ये च पुलस्त्यः क्रतोथच ७ मार्कण्डेयः सुरभाग्यपातये लोमातुलिस्तवै पिप्यामिनं
हयमाः प्रयोगेन स्थानि नारयये ८ हरिनिमग्नुमयश्च स्वयंस्व महाप्रभुः एतेच स्तवपतस्ये देहष्ठाञ्चदसि धापो ९
यमेन सहितास्तथैव धर्माधर्मविपोषाः धर्मोत्रयेष्ठिता सूक्ष्मेः यथाग्राज विप्रष्ठितैः १० ज्ञादशादित्य संधाया मुनीः
मासापादयाः वेदवाधारणनीह स्वान्तानि पितृविधानय ११ उदाहृतानि तेनसर्वेदु स्थर्मे पवर्त्तते तेषांमध्ये धर्मराजः
स्थितस्तत्र धर्मासने १२ सुकृतेन पितृचि येतामतिकांचन भूषितः ज्ञादशादित्य पवंधामः पुराणैः स्मरं सन्नतः १३ दीपा
लोमहाभागो महाप्राज्ञः संस्थितः नागवतीधपापानां रागस्योगोषधपोचितम् १४ पमदूतास्थ तेसर्वे नर्मस्थिताः
निपातिनः यातनेषुरतेनेषां धावस्थातामूर्त्तोपना १५ ततस्तेर्निहयादृनाताइपानियदर्तेव पिंसपापदाः
शिक्षनानिपथपुरःयोपि १६ तेषांपादतुलं युह्यवपात्य सुतिष्ठतं १७ धं इष्टामपातनपधहितजसमीपगाः १७ पदीम

१५

सोपि श्रामिषमैथुनाच्छित्वतां ३४ दानं निधारितं ये नमितं धूं पापिनं तथा । नीचतां षष्टिभेदेन श्रृगालेषु प्रवर्ज्जि
तां ३५ नारायाणिनं नातिये पपपनोतेषु पोनिषु पुनर्योनिमासृत्वषु भूमं नेकापर्णिमा: ३६ बालानां पत्री
जनं पण्डजानां से मादापेषः गुरुद्रव्यापहारी पतित्यनोक्षामिसंपुले ३७ राजानः पापकर्मा लोपुषा पुष्प
जानतः पोन्यापमन्यथा धूते फाप से नुच्छिघ्नताम ३८ शूद्रच्छस्य पथ स्वारं नेनो मटनेमे यंच मृत्युतां सुतं
पाद स्पर्शलोच्छि घनामपि ३९ निसंपादरतो पत्य श्राणा पीनरांस्थिषेन पेयेमुं तिमस्वं ता श्राद्ध तीनां पिता
दिजा: ४० पिच्छकुसुत्वप अते पापदा कृतमंस्कुलम पेनशिद्धि जदेणानां मनना नहीतिय ४१ गुरोस्तु ते महत्
धोरेय पंतानदुरात्मनः परदारामिपताी पतेरंधलता निन्दया ४२ दुःखपे कृते श्रात्मात्मनो ती पे पनम न्यते स
मरो पपे च्छीधुं कृत मिःषादे वृत्त मरूपताम ४३ पितं मृतां मृतयाना री नापो पेताम् भान्तरः त्सनन्तिते दूरा पापा:
पापनेताक्षिप्र ताम ४४ ॐ: सतिभ्री नाशापेतो पापान्तोतो पापताः सापानिपि पोरानामनथनो पापः ४५ ॐ:
नामाधेनतृताप श्रपंरं मनयाहं तच्छमतानेतेमहंधरामर स्वातनुस्वभ त्सस्व थेमां धंताो महधेनाम १ नरधेप
मपाहं तच्छ सपरंनंन प्रनेजसं पापान्मा नेनन्दयें नेपिहपाः पापभीमेगा: २ उद्धेपेमतामलपाजातो ह्याद्दष्टामपानेजा:
तीस्त्वानिनत्वेनोमानिमृष्टीथनामपंथाराः ३ दत्वा मेमांसरसैथथा श्रानीतापमर्पिंधा: दतेत्सुहन्नमानी तृप्ति
नप्सुभुंप्रत्वु ४ दूतैश्चवल्गितानापापाष्यनितानानिमनत्युरे पापं नहवनयाहत्वाग तिलापेवर्दषे: ५ नमसोहमपा

समनेस्सर्वेधर्माधर्मविनिश्चयं इतिधर्मसभारम्भा चित्राम्बरशोभिता १८ स्वहस्तपास्कृतिकाधारा स्वच्छ तोरी
मनेजस दूताधुर्यानिधाय धानिश्चामनेपापिनामपि १९ अपंचापीधर्मराजधुं भीपापेषुनिपतो प्रलेपुनश्च
पिशाचोतं धुं भीपापेषुपच्यताम् २० अनेनपूर्वनिहतो द्विजः अधर्मपापिना अधर्मपापमवेष्टमूढ दत्तेन
कारितः २१ नीतोसौ नत्वभागोयं धुं भीपापैः मितुसरे अंपस्वनश्रोत्रो मौनिभिः श्रुयतां वचः २२ तोह
तापयतापनइनं चोरेऽक्षिपः सोऽघातीगर्भघातीय चैरंपरेताचीस्यताम् २३ गुरुघातीस्वामिघाती [illegible]
घातेनाक्षिप्तताम् नी स्वामघातिने चैव कालसूत्रपापच्यतां २४ घातीनां घातेन [illegible] स्नेहापेक्षुपच्यतां स्तेय
नरापकृतीपली [illegible] नद्रोहदः २५ छेद्यमानेतवकैः क्रकचैः पापेषुपच्यतां परधनं [illegible] मनस्वान्येवयस्व
स्थिताः २६ तोधितामुनिधार्थैश्च पतोधर्मविघातास्मात विस्मृत्क्षमानेजातस्व [illegible] नत्तालिमः २७ [illegible]
निश्चानसंस्पाप्नानांपरितापनम् केतोपशि [illegible] नः केपितुद्यानेस्वेष्टपारताः २८ अपेमपापिनः पापात्तथैवनृत
पानिनः अगम्यागमनायैव अभक्ष्याभक्ष्यानि चै २९ रक्षयापापदुराचारी कोपमोमेनपीडिताः नीचतेनेदुराचा
राः स्त्रीमित्रस्थानेमपंथरे ३० रक्षार्थदानांगुरुदेवो नाममन्यते स्वपापानिनाथ धौ पस्मा नापतिवैश्वापिन ३१
धस्त्रापहारी दुष्कर्मानाम्नं धं स्वपापपतारपः कामाद्व नेति मृतामापतुविधुरममापोत ३२ तोरचप्रमताचोरप
नीचितराम् दानेन दीयमानेनपातुविधुरममापोत ३३ प्रत्यपार्थीप्रतानां पतनपो विधुंपतोनिपः स्वपिमं धपतो

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
16 [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

मत्तं भासुरूपाश्च यमदूधृतीता यमाहितेषितो ष्यत्र अग्नानीताः पापरौमस्तुयः ७ असिंद्धं पतनस्य मा तस्य पापदुष्ट चेतसः
इति सोऽयं अपारः सर्वेमानीतं पूर्वपापरतात ८ पदानामिति गतेनेमोपि नदादौत्तु तेऽस्यते स्वदेष्टा च नदातं अग्न
ने पापं च यमहस्तः ९ हन्यमानाश्च तानिः शंसे विहृत्य भय व्याकुलाः तत्रैव पमदूतास्तेषां धर्मा नेध नि धर्जिताः
मधमानास्तापच अग्र भक्ष्या भक्ष्यं पतितं च महद्दुःखं ततस्तैः संपापापतितं पद्दानि ते १० पीतामा येगाते पैल
पुरनेश्च पतंतिते पतिता पार्श्वपनाड्यमिन्नाः दानार्धं दति ते ११ नीयमानास्तत्र दूतैः सलिप नधनान
पतंति नाश्च पर्वशिलाग्राः छेदोनिकृष्णाव ते १२ मन्नाश्च पतिता मतो स्थाने नो छुतते ततः ततदुं च पथि
श्वश्च उग्रस्थिता पुरेषपतिं च १३ एवं पैक्ष यमानाश्च कृष्णा ये यमहस्तराः कूटाः छिन्नदताः कूट के मे
तानाश्च पे १४ नीयते नरकं घोरं दुरात्मा नधियमापिकः प्रापिता नो पात पेतपत्नते सपये गतास्ते १५ दुः
खदापीने तोपत्नु व्यापिधूपेविनिः क्षिपेत धन वैरं धनं च व्यने सेते स्वधौत्तं १६ दपिसी मधुपोते
पीयपिनिः क्षिपंत देवपापिनाश्च पशुपश्रोतान्निते १७ क्षिपाते पाव धर्मा यथा धर्मा नो धानि पोजि
तः पादितो पान मानां मदेषदंताप नापिय १८ छेदपे पादपाहिना अग्निधूर्तो लुव मुते भोजनं निधूयतीो
नाः पापविमोहिताः १९ हानि पेपा जानि भक्ष्या रात्रिधनान्नाजित नास्वंते यमदूतैस्ते लिप्या नानापि पानि च
२० नीयते ये यमदूनि तं सा प्राणोनिधूमपदाः अग्निदाहि महाकाकोऽसंधा व्यधपानि धं २१ ते नीताः यमदूतैश्च अग्र

[illegible]

सोऽननम २ ततः धातोमत नुनतस्मिन्थ सेप्सुतोमया पाद्भवग्रंसपुत्रैः पादौप्रक्षाल्यसंपित्रपामितानः ३ नारि
नादरायपार्श्वस्थमुद्गौसौहजोविभिः अपरंचमपात्रं नरधंनग्नंपात्रं ४ अथैनमग्निसंधाय नवदर्शनिपा
पिनः क्षमिपाकपारिश्रान्तापमहूतैश्वपौरुता: ५ रुद्रनिपानाममौक्षताजोषितुरोऽभिता पितापपानि
हूतैर्भोपापिष्ठात्स्तुनाम्नया ६ पुनः पुनैश्वनेदूतैर्न्यंतेवोहपाठमिः मुद्गौस्तोमैः पुनैस्ताभेनादरापाठमिः
७ पातितार्थैश्वपानिश्वैर्व्याख्यातानेशुनपिधने इष्टापनितानमोदूतासत्वैर्यपहोत्रिता: ८ अतोपापादुरपारधमैत
दर्वेतस्ता: सुशमानिनष्टतानिपानीपंचन्नमेथच ९ स्नानमूर्धनतेरैतन्नैरुधान्नाद्धिजोतमान नरुतेपिप्रयदे
नैनदत्तंस्नानपापमे १० आगतस्य नमस्कारो नाश्नतः पित्रधर्मेच नचर्षिचितानंतीर्थेनोपितानैपदेवता: ११
रुपाधौमिरूमक्षातिपिंश्यपानंसुनापचं नतापदंतिदूतानश्यपिंकराधोरहपिताः १२ क्षिप्यंतेधूपमथेनदनु
नोपापथर्मिता: नीस्मन्स्थानेमपाइद्धारूनापानोतपापौ १३ क्षमिपानिभुनिपतेनप्यंतेचमस्पोतिय तत्प्रते
भूरथारैपन्नपादनपदत्तिवे १४ आपोऽग्निसंस्थापावपुः स्थीचथनदेवता पुरुनतानस्पैधताजोनोगुरुपिपासु
स्तथा १५ एतेसर्वेमपाइव्यास्वेभूमेसुताभिता: स्तुपादेवतामर्थः कथमस्तु नपूजिता: १६ वीक्ष्यमोस्तपान
दपितापमैतुमपाति वधवदतितेहूतानिर्दपातंयुतिच १७ दातुसत्तामरूपापाप्रमतेवमस्मास्तनार पतिपनो
शातनाम्नाधौधर्मितानंभनितिधार्तीता १८ ॥ इति श्रीनाम… पादशोऽध्यायः ११ ॥

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ने॰

शाखांते यमदूतैर्द्रुमभिंधु पापस्थ पुरिते १९ तस्य पार्श्वे महारौद्रा नोदीर्घ दन्ताः [illegible] स्तुद्वः भक्षयंती

न्निसर्वे घोराः पिताः धावन्नस्य मपाहृष्टा सितासिङ्दनेन्नहतां कन्दते पापी भ्रातातेन [illegible] वि पते

[illegible] मपाहृष्टं भ्रासिपत्रे पत्नैमहते नवैव यमदूताश्च घोरोदुर्दशना स्थिप २० हिर्धद्दष्ट

ताडं दृढं पेशाः तोसो पनाः तेष क्षारयपान्नाप पुत्रं सर्वे तोपनं २१ पापकमदुरा [illegible] डुधाश्च

प्रिया [illegible] नेपमहूतैश्च भ्रासितानेपनोनते २२ पतिते स्तासपवैश्यमायेदेहे पादिनं प्रस्रा

[illegible] नश्मसंसमातृबभूमिमः २३ छिन्नाःछिन्नपतेतेते तालमक्षा संवधा देहे पपतिते [illegible]

[illegible] सेपुते २४ नीवन्ते कंठधारे पडुत्सै नरकार्णवे कथं निसरते घोरे मानुषे गिमोहितः [illegible]

स्थाने मपाहृष्टं भीषणं मानवं महत् [illegible] स्थाने पकारं पत्नो मनुष्या श्च धारेपत २५ महारौद्रम

पंसुमापनवमभित्तिनं महारौरवपिव्याते नतस्थाने भवंधरं २७ दूताः तस्य महा [illegible]

दत्तं पदक्षिणा [illegible] नधा २८ [illegible] सनमात तोहपिता दुपिसो पनः [illegible] तस्य [illegible]

[illegible] पर्धे धरेः [illegible] निपिरयान्नः पिडारे पिदाहतोः ३० [illegible] नातिर्फेनक [illegible]

[illegible] तानतो [illegible] नपन्नध [illegible] पवे ३१ [illegible] [illegible] [illegible]

ते पमेत [illegible] नाद्भूताः पिधारश्या [illegible] ना ३२ [illegible] गतातसंदूतोदे [illegible] नावद [illegible]

निदानाभुंजीनिसौख्यं नौधर्मे रात्मपुत्राद्देनंसंयस्थानेषुशर्धदा ११ सौगान्मनाविनस्यारेतधर्मं यंषिमसंयचे ।
द्विजायचञ्चस्यारंप्रफेत्स्त्रिप्रागते १२ आगतं च पवदाद्यसानिधिंतुल्यपार्थनं आसनभक्तिमादवपि
स्नानपानिवृचपानपथा १३ भोजनंचपथ्यांशक्तितः द्वसेषुनैतपि अतिथिः पूजितो येन पूजिताः सर्वदेव
ताः १४ भुंजते विविधान्भोगान्धातुर्योग्यं वर्षेदिवतन द्विजानांधर्मसंयुतान अग्निहोत्रं च यत्फलं
येन १५ अनुयांगामिगामीपसर्वमनांगितेनंताः दानामंसपनीत्यस्यतानि सेयर्मवपापनाः १६ द्वि
जस्पगर्भेधात्रातिमाविंवाकंमनःकथा नेत्राःक्षत्रियाष्ट्याश्चद्वापालितानाःपरे १७ ननप्रतेस्य
तास्मस्वप्रजानंपाश्चनेनताः येरुपवद्वाविनीतानामापभुपानवंनतयागः १८ दत्तंस्थाप्य चवमेव परस्यो
त्सुरवथनेन देवधर्मोसत्तद्याप्नो द्विजानांधर्मनगरः १९ समयादेद्याष्टुस्यशूद्रो दानेनस्वेयति दिवंपि
मानमाहृत्तापरवंतिपरमांगति २० ब्रालेरताःक्षत्रियावैश्यापशूद्रधर्मवराश्चये आत्मधर्मेयरीमाजोतेज
नाःपतितानुवि २१ ऐतावंतिमानानःपंचयाग्निधाप्नुतासने नतेदुःखाविपश्यतिवमानांजेवजहस्सच २२
पंचपंजाताःशान्ताः क्रोधलोभविवर्जिताः तीर्थंदुरिवतनकापनोःपंचमिन्नाद्दस्यापि २३ कामलोभधातेस्वा
नेसौयुजेन यथामिंभाः गृहंदत्तापिषःधर्मितंस्वपमायेनधर्मिणः २४ नेवानिपनसंस्थानेवमंसमयाग्रताः
भुंजतेपुन्भोगानतत्रतेकामप्राप्तिनः २५ सर्वेणाधच्छयेत्सायांश्रन्नदानेपद्युपेते स्वर्गंश्रीगतिजोपिप्राप्त
यत्ताभिन्नदत्तानाः २६ दधिसौरगदत्तानाःचतुभिश्रीधमानां जनानादुग्धमविवानेपेयवह्लेतानियत्रच २७

13

श्रीराम॰
भागवते
२१

प्रक्षेप्य मन्त्रपदानि च मः जीवन नरकन्तु गौ धिन मो पकानि काले अवाग्रशिरः पञ्चत्वं तेन स्वमुनिश्रीदेन सौ निष्क्रः
नो ह्यप पानैौ १ सम्मुद्गः श्रोतिं ये न दृष्टि मक्षर रूपं पश्चः दी धर्मेनैन मौ श्वायमनमनेशाति २ स्वपेन स्वथ
श्वानि यमन्तोन्मस्य कारितं यथा मद्ध्याग्रध्यस्थामि च्छ्युर्ध्वं ह्रिजस्वनमः ३ नडमी निःसह स्त्रोषिताषोज
नान्नायमार्गमनः यमन्तोन्मस्य वाधान्नं ववेगव्छिति च भीषणः ४ तस्मिन् मार्गे महाघोरे ध्यानं नखराग्नि नेजला
तस्मिन् मार्गे महापाप्मा घ्लाम्य मामास्तथा यनैः ५ क्वचिन् मार्गे हिमे द्रांने विभ्रांदपथेन्धाषित संधीतिभंः
ये स्तीक्ष्णैः स्वपीथ शंसुतदृतं ६ तेजु जांमहाघोरं नथाधनघूयाथुर्धं चिकान्ताहिमशीतघ्यापाणे दत्तमद्
गोमे ७ नीधेनेनोहिमपानाक्षिप्रेते स्वर्वै जनदृषः चिन्तयम्मी तानेयापः दुर्गाणि प्राप्नुवन्ति हि ८ ज्वलते श्लि गौ
स्वर्वैयथाहक्षाश्चयसरवणैः मतोक्षिनानपोह्दलौ इयवान्ते पोधरतीन वे ९ उपम पदानिनेदूना: श्नपुष्मनेदंरवणैः
जीवमग्नुप्रपन्तेन इच्छावन्या श्रयभनेन: १० श्रनेक हृद्य मयारूमध्यतस्मिन् मार्गेन तापिनैः यमदूतैर्महाघोरैर्नं
दैवेत्ताडिता मङ्गं ११ दापरमुन्दुप्रैमच ताङ्गा भ्रपर्संपतित मूर्च्छिताः भूमि स्थूडश्रिताः भवगर्षिता १२ स्मा
निपापवाप अनाध्यताजसर्मुद्धैः स्दनिपहृगाणा प यानानैवां न धर्तने १३ दृष्टाने प्राथदनेवं स्मृप्रताङ्गनेप्र
मयाः ताप धर्म सम दानाः स्वधर्मेषां चित्रिः क्षुता १४ भागं पनवाङ्गरपापामान्तु पंचोमि कोजिताः मुत्समानिनद्
ना निवृत्य नामुहृता निप १५ अहम्पापमाधनामता स्ववंज मनि रथेरूपम गमाननीपर्तजेन्नूजि तो वेधप्राल

स्वप्नरोगीनपाद्विनी पश्चेश्वपुभिर्भीर्यै:सेव्यनेसामलनदी ७ क्लिमायदिव्यपायनस्यासीतेपवंवि
ता: नानाथस्व्रधातमर्धानानारलाथिभूषिता: ८ गर्विता पोमनस्पास्नामननेतास्कुकाम गी नीतनलसम
नोरमतस्यानेहगतेमुभम ९ देपायेनेभूनिष्ठपेपेरतागुरुधमते मधुमलदमाठ्ठमास्वपंमलपिमार
द १० नेषांभोगापविषिनानाक्षनपथ्योदपानदी येतोपथेपैथपिरत्नानापंमेरानसपेस्माने ११ इच्छाय
पहपत्तयव्याऽतस्मीनलठे नसुधानपिपाशानेनतपेनधसीतना १२ नजरादृश्यतेनचदुमनाथाद्विकं
नाहि प्रियंभूषंतिनेसर्वेमानःप्रलदपादिता: १३ इहजन्मनिपेपुण्यंनपंतितपपथाहि नतेदुःखेनदस्मनेप
रलोकेनचैपच १४ पापात्मानादुरापारानिमथस्वस्थाहिता: दोषमनादिपुमारथमपंतनाश्रुधानिवे १५
रैरवंदुरापारामानुषंजन्मदुःखभम पथंपापादिधंकुर्यातपरलोकपिपुधा: १६ इहजन्मसुखपर्णोपथ
स्मानेनापापप चिरिनिष्ठनिवेजाप:क्षिमपंपापमापरेत १७ शुतंमपापमाप्रोक्तेमरायनदिजगुणप:
ख्याहता:धिंधरत्नेनमस्तुविपंरपथमदा १८ निपनोपनारकेपोनाःक्षलपपसभ: स्वगुरुनभिर्धीकापारत
लपदानिपम: १९ पिनतस्पथरोमत्येपापहरमपुरहनी प्रभूसमन्मनरंतानधैसपानापमत्वनवन श्री
गुरुपविसोधपीपा शुन्नंरपथमथानेमपथमाराबिभिरपूर्णिद्दुतोराम तानपापनदवैलसमट २० श्री
तनिसूनागयेनेपापत्यमनेगुरुधोमानपसूभूर्षनेमानसंपवदपाच २१ श्री नमपेनोपाप सममत

विष्णुरथो यां पथयाम्स वैभवमनुगच्छति मम शान्ते निधनं तैसंत्तं नम तानवच्छ धन ३३ पितामाता च यं समा
धामार्ग्याय मतथैवच म्रान सोमजिननीये पमागिने पोदम:पो ३४ हिरण्यादीनि धनूनि गोमही आदिकं त
था सर्वं वस्तु विरोपनमनु मपादेपरानना: ३५ सहपीठ संगच्छति स्थैर्य नरक मेवच तेनैव धनधाद्वैतं गति
मपदापकं: ३७ नीयते वा वक्र मार्गो ममयि तंपमना वधा समगावे पथा यांति स्वर्ग निसुख कारिणी ३८
नीयते तेमता देवैर्धर्म धर्म प्रभाधनै: नत्मा त्सर्वत्र पन्नेन यम्म पथे संतानि हिंसा: ३९ इदानीं सूपसोमतोप
ममा तिस्य संस्थिति: महादाना निदत्तानि हि मशोभनं थैवच ४० हस्त्यश्वरथ रत्नानि धान्यानि विविधानि
च भोजनाच्छादनादीनि पूर्व दत्तानि नापस: ४१ उपानच्छत्र मार्गे नाराणाप महात्मन सच्चैत्यानानि
धोराणि संतानि महतामपि ४२ योजनानां सहस्रेषु हता धारा:प्रवर्तते सुधमं तत्र यो विप्रेन्दु:महाभैरव भयावह
४३ तस्मिन्नाहरणा स्थानं भीतेन च मपधारितं: तत:पंथ सहस्राणि योजनानां प्रमाणत: ४४ कर्म धर्मे स्वकुटेनो
नंमतो नैवगात्र भीषणो: योजनानां सहस्रेषु नदगेन प्रधावयं ४५ स्थानसलिल महातं प्रसूपतामध धावनं:
एनं वो तु मपनो गसंस्थान पापस्य पालनम: ४६ उपानत्प्रदा: सुखं गच्छन्ति मानवा: ततो दशसहस्राणि योज
नानां प्रमाणत: ४७ स्वाग्नि नाम महत्तमार्गो अवनालिदिग्नोदग अपि धूपतगणानां पेवेष्ववंनाम्बुलपध:
याटिसा रोपपाहृत्या मैदेयापतनपात्र:भा: नमने सुविनो याक्षिदु रसे भावं दग्निवे ४८ योजनानां सहस्राणि

21

मर्हे किं चिन्न दत्तं तेन प्रधानं नरास्तेऽथ नष्टस्तापसस्तोषस्तेऽमहापापधारिः नष्टस्ते ॥ १७ ॥ मैथुने व्यसनासक्ताः स
वेकालेन संगताः कामभोगेषु संयुक्ताः कदाचिन्न न नाचिन्तिताः ॥ १८ ॥ नष्टाहितापदत्तेन गान्धोनेतथा निरताः स्वर्ग
लोकं प्रयान्ति पश्चात् संयुक्तो निसृष्टेच्छया ॥ १९ ॥ नकृतेन सुखान्नरो ध्यो मधुसूदनः दुःखाय्येनरस्ते पमार्ज
गुरुगा ॥ २० ॥ सर्वं गच्छ पापिष्ठान धर्मतानविधर्जिताः सर्वकर्मपरिभ्रष्टो न भक्तो द्विजदेवता ॥ २१ ॥ गुरुदेवा
तेन संगाते मर्हे गर्भिन माता मातानां स्वेनविधिनापानि मापाहृष्टास्तेनैव शः ॥ २२ ॥ प्रस्त धूर्त चक्रुराप श्च नो
धूर्तव्यो विधानयः स्त्री धातीगर्भधात्री पूर्व गर्भ च्छ महाशचपे ॥ २३ ॥ शान्तापेदारादोष्णुनि संद्रूतरतनाश्च
वे व्यसनं मत्स्य मांसेषु सुरपरस्ते मैथुने ॥ २४ ॥ अगम्यागमनापेन स्वभक्ष्याभक्षिणाराताः योरपं तिष्ठ
दूपं देवबुधविशेषतः ॥ २५ ॥ स्त्री दूपं हरेषु स्पृथारुडूपं हरेश्वरः पापनान्यं मूक पिकष्टी पड्गु महारवपे ॥ २६ ॥
पतिं धूर्तचापकारी पक्षे न दारापहारकाः पुत्रं नपापं वेधुर्घ्नः सुरापने द्विजोत्तमः ॥ २७ ॥ गर्भहत्याः धात्रीपपि
कारानरास्तथा नीचाचाररता निम सवधर्मित्यं तपंतिषे ॥ २८ ॥ पापकर्मरता येयन स्पर्शो चयिवर्जिताः पम
मार्गे मपापाहृष्टाः रोदमानाय हास्यने ॥ २९ ॥ व्यसनद्विज संस्थाः सर्वनम पडुराति कर्म नीचं तेपापकर्माणो गतपाराश्च
धर्मिष्ठाः ॥ ३० ॥ स्वयं पद्गुः किं प्रमारानोमत्सपथः पुनः दानेन नित्यं ने वर्पंथागमनं तं नयधियोगाद्धितसमः
३१ नामिपेनडपाथ ... ... सर्वधर्मे ... नैप्रीतिरानोमत्स्पृगोचराः ॥ ३२ ॥

श्रीराम
नारायण
22

स्याद्धर्मिणां धर्मराजपुरस्याग्रे निर्मिता विविधधर्मशाला ६७ तस्मात्तु तारणार्थाय पापिनां धेनुः प्रदीयते ऽऽ श्रुत्वा
स्याद्येऽपदानानि ये स्नानानि द्विजोत्तमः ६८ तीर्थस्नानरता ये च गङ्गादिसंगमेन च स्नानदानपरा विधिवत् प्रकृतौ
नान्यथा नमः ६९ निमं ... प्रताप ये देशान्तरादिमानयाः ऽऽशादि ... तत्पथि गमनानि ७० तीर्थ
... नरोत्तमः ... द्विजः ... पुराणं ७१ ... धेनुस्तु ...
... १ ... धर्मपथिगांस्तु विमानानि ... मानवाः ...
... निभान ७२ धर्मधर्मानुपालनानि ... पापान्मनस्तु ... पुनः
७४ ... नरोत्तमः ... प्रवेशो ... ७५ ...
... पापहाः ... प्रवेशो धार्मिकाजनः ७६ ...
... ७७ ...
... ७८ ... ७९ ...
... ८० नानाविधानि ...
... धर्मो ...
... ८१ ॥ इति
श्री... नामाध्यायः १९ ॥ श्रीरामकृष्णार्पणमस्तु

दत्ता दत्वा पंचधं यं ऋस्मघोरं महारौरवं [illegible] तामिस्रं [illegible] तैः निमिरेणा समाधीरं [illegible] नमेधं महद्भ्यु नम ५१
नरा दीपप्रदातारः तत्र घोरसमाकुले सुखेन यान्ति धर्मिष्ठा मपरलोक यथा विधि जिता: ५२ येषां स्वं दीपतेद्वेषो
मनेभ्य स्तेनुसा [illegible] भि: क्षम्य मेधुसमाधानं निमिरेणा भयावहे ५३ नस्मिन्स्थाने महद्दाने नैपि यांति सुखान्वरा:
नस्मादीपानथा [illegible] पुमाहीनाथथापुनः ५४ उपानिषं निन्मार्गे प्रकाशयति दुस्तरे नरा निन्महद्दुर्गमोद
नेनयिमानथा ५५ सुरवदानेन भोगिप्रा: गजदानेन वा पुनः पुण्य [illegible] पैजुषे स्वानं नो [illegible] नायिनः देवता: ५६
दानानि यानि दत्ता [illegible] नेपि यांति सुखं समापि तद्वत्सरः स्त्रा [illegible] योजनानां प्रमाणतः ५७ सर्वं योजनसंख्यातोस्या
नमिति द्विजो नमा: तत्र भूमिप्रदानाद्दुस्तरो यांति धार्मिका: ५८ योजनानां सहस्रेष्व पंचविंशति [illegible]
दधिमिनाभैरदुर्ग जन्मनि वेष्टिनः ५९ सातानि सूर्यशोपितप्राणि [illegible] रोदुराति भ्रमो: [illegible] कत्या
कुला नरा: ६० [illegible] कथापंमहा [illegible] शिरा: यारं न स्यात् [illegible] दानेन [illegible] ६१ [illegible]
नीदानेन [illegible] दानाध्य मानवा: [illegible] प्रमाणत: ६२ षडशीति सहस्राणां योजनानां [illegible]
माणानः [illegible] विनाधे नरस्ती [illegible] ६३ दुस्तरो [illegible] इत्यानीसप्रेक्ष्या
निमहाधे नराणीन [illegible] ६४ [illegible] महानदी [illegible] मानेन नदी धेनराणीन वा ६५
हानयोजनन [illegible] दुस्तरा [illegible] यो [illegible] नो [illegible]

दय: १६ एवमुक्तस्तदा देवराजसमीपत: निर्गतो धातुपुत्रेण नयमनोहरं जगाम वै १७ यमराजोऽपि तेजो
स्वी तस्मात्तादेव प्रेरमाणि भूमिष्ठो भयमनोद्भूता श्रापिदद्विशोदक्ष १८ गतास्ततो नमस्ते सन्निधयो भूमि
मिता: नदीस्थावरप्रेयापास्तो विभीताद्विशो यजेत १९ पितृपितादि स्वर्गं नभविश्रमयं वायसंस्थित: प्रेत
गुणोऽपि तत्रैव तत्त्वोपिविस्मित सानसा: २० ततस्तेनैव मार्गेणानिधनं तत्र पिमानगा: स्यन्दनेन समभूता: ॥
स्तूयमानास्तदा तेजसा २१ श्रान्तश्च सभामध्ये तच्छ्रुत्वा ते जाप्य मस्तके: तमागतमिदं विप्रा यच्छ पार्श्वे तं स्थिता: २२
नारदश्चापि सन्धि महता प्रोक्तं धर्मतत्त्वपरायणम: पुत्रो भवाद्गतो धातुपुत्रेण तत्र संगत: २३ दानवा देव
नादेन प्रशस्त यत्नपरायणा स्थिता: सेवितो यमराजेन धनाध्यक्षेण तत्र संस्थितं २४ ततस्तु सभामध्ये तस्य पूजि
तः पार्थिवेन एवं तु निर्गत: स्तुवन्तु पृथाथवनो हि तं २५ दमयन्ताय श्रीमन्तं गुरुं मुनिश्रेष्ठं वदामि महद्
भुतं स्वर्गतां नमस्य पूजयेन गुणं संपाद्य विश्वनाशनम् २६ सर्वतो वै महाराजं पश्चिमे द्वारि तस्य धाम्नि श्रिता: ततस्त
त्रैव त्रिविधा मार्गं समुद्धृत्य राजानं २७ तस्यानन्तप्रभावस्य भिक्षुपतां मुनिपुंगवः ततस्तेन नरेन्द्रेण राजानं
प्रसन्नं तथ: २८ राजा जितेन्द्रिय: श्रीमान् प्रजानां नन्दवर्धन: पुत्रश्रीमददानपोड्मात्तमुपरतानिता: २९
देवीपुत्रा: प्रजास्त्वस्य तेजस्विन: सर्वधर्मज्ञा: एवं विधं महाराजं जनयस्य महात्मन: ३० तस्य भार्या तिथि
र्मानानामाख्यातिशुभा सर्वलक्षणसंपन्ना सदा धर्मपरायणा ३१ गुरुभक्ति देवभक्ता द्विजभक्ताश्च

नारद उवाच धर्मिष्ठानां प्रवक्ष्यामि संप्राप्तं स्यात्ति द्विजः सप्त धर्म्यागमः पंथा रमेत्तीर्थ पराये धर्मितं १
महादेव धनदाभ्यां पातुष्या गंधिसमाकुलं वापीकूपतडागैश्च व्याप्रक्षाभिध्व मनोहरः २ दधिरवगास्तु चराक्षयो
भक्ष्यभोज्ययोः विमानानि समाहृत्य तत्र दंपानि धर्मिणः ३ लभ्यस्नानमदानानि पूर्वेद्यानि मानवैः अथा
न्यत्संप्रवक्ष्यामि सूपतां धौनु धर्म सत्तम ४ कदाचिद्विजश्रार्द्रूलो धर्मराजस्य वेश्मनि शुश्रूषे मुनिमध्यस्थं नंदुता
राघतोपथा ५ तदान्तराश्चाहं दृष्टोद्वादशार्कसमसन्निभः नारदो नाम भगवान् समागतो मुनिपुंगवः ६ स्व
धागतो मुनिस्त्र प्रश्रय श्चाप्यमो ददौ तस्मै दिव्यासनं मथोसर्वलोकस्य पूजयत् ७ स्वागतं प्रसु मारमेमुनि
मासेनसंस्थिते पप्रच्छ पप्र स्वागतं ते द्विजश्रेष्ठ प्रसन्नं मत्तम मुने ८ अद्य मे सफलं जन्म अद्य मे सफलाः क्रिया
अद्य मे सफला पूजा यज्ञा तत्र ध दर्शनम् ९ स्वस्य धर्मसंप्राप्तं धर्मादागतो निवृत्तोजनार्दन एवं धर्मे यथाः स्तुत्वा
नारद प्रतु वाच धर्म १० न समग्रभाददास्य सुरः धीमन् सर्वतः सुप्रसन्नं मम दर्शनार्थं समधर्म आगतोहं महामते ११ मर्त्य
लोकागतानां च प्रेतानां प्राणिनां भिः धर्माधर्मविचारंश्च श्रीपमाने यथेच्छितं मम १२ इत्युक्तः सुपृथ्य पुरातनं धर्मेन्द्रना
धर्मितेनमम धर्माधर्मवि चारो विवश्यामसमस्य धर्मविधीयते १३ नारद उवाच यदत्तोरथमत्रोऽन्यपय न नारद
वोतद ० तनागतानां वापीतो विमानानि महाद्भुतः १४ महाद्रुमिनिर्धोनो स्वररोगगणामीतये धंटाघोषेः किं
नायज्ञ पामानां भिरेय ध सुमहद्वैत्याधिधिधैः धर्मितं पतिर्नैचिविचिपैर्धैश्चादमिविधिजै

श्रीरम०
नारदी०
२५

न्नसंतानप्रमानानां मानानैपांनविद्यते ५० भांदरं लक्षजं तोयिरोगग्रस्तश्विवपाहिनः ५१ मिथ्यापदलिये न्न
[illegible]पामोहनमन्वितः अपिचमत्ताप्राप्नुदध्राश्चतु [illegible] याम्यामिषौषधं ५२ परिमलात्स्तेयकर्माघद्धुर्भिक्षेस्यात्तनः
लिपे ... तोयधनेर्नामत्ताः पापादेवदारान ५३ भ्रातभंगकरस्यापापात्प्रानुयात्तारिगिनः प्रेपातिगुर्यंत्ताः स्व
नरापिंतुपापिनः ५४ ॥ इति श्रीब्रह्माण्डपुराणे नारदेतोपाख्यानेत्सुदर्शनोपाख्यानः ५५ ॥ नारदेनोवाच ॥ पु
नरेवेदपृथक्स्यामिपन पापेनयम्मुपेत् जन्मतुंप्राप्तधात्रीतांतस्तूचतामयथानतः १ जन्मजेवमयनुरत
पंधापिहितपुरा जन्मान्तरेपितत्रैवनरानमधर्मपेनम: २ यनुरत्नीनिवस्थेवभ्रानस्थानंहिपोनिपु पापान्
नतेपांनिवधंपविमानुवीतनं ३ तस्मापिनिर्दवेनीयेवंथेपापान्मुक्तंभूमेन नतस्तेनैवकापेनवोऽसं
सोन्यजन्मनि ४ ततश्चावेतमहतापर्मभोगप्रभावतः इत्यनन्तनमहत्यावंप्राप्नोतिगानिस्तमः ५
गोघ्नोजन्मानरेपापव्याप्तापोजायतेध्रुवं मार्गस्याहीनथारोगीःपीड्येमसजन्मनि ६ प्रमतहजायतेध्रुवो
स्यपविंशतिजन्मसु सुरापः श्यावरोगोस्यात्सप्तजन्मसुनिश्चितं ७ स्वर्णहारवपानगुह्यस्तस्तम्भजाप
पे तेसर्वेपापिनस्तत्सप्तसप्तजन्मसुयोनिषु ८ स्त्रीघातीगर्भघातीचकुलिन्दजायतेभुवि गुह्यतेभयनपो
निषुजायतेस्तानिपोनिषु ९ मांसाहारीमधोविप्रश्चंडालोजायतेध्रुवम् प्रमत्तोवेदापिनीतःशुद्धयोनिषु
पाते १० मिथ्यावादीचाप्युपपापवोनिषुजायते भाषिणागुर्मिर्गौनारीश्रीगुंगादिपियोनरः ११ पापागुगीमहे
न्मुष्को ऽ धनेदाहःसदापरः कन्याघातीमहापापिनपरीपुष्पजायते १२ तस्मिंपर्ते [illegible] पंजातेपुनर्जन्मानरोम

मिश्र २

[illegible] ३२ [illegible]
[illegible] ३३ [illegible]
[illegible] ३४ [illegible] ३५ [illegible]
[illegible] द्विजाः ३६ [illegible]
[illegible] ३७ [illegible]
[illegible] ३८ [illegible]
३९ [illegible] ४० [illegible]
[illegible] ४१ [illegible]
[illegible] पापानां [illegible] पुनः ४२ [illegible]
[illegible] ४३ [illegible]
[illegible] ४४ [illegible] पुनः ४५ [illegible]
[illegible] ४६ [illegible]
[illegible] ४७ [illegible]
[illegible] ४८ [illegible]

येत पूर्वजन्मप्रभावेन दरिद्रश्च कुष्ठपथ्यक् १३ सदा कामी च गुरुस्त्रीगश्च दक्षो जायते ध्रुवं शास्त्रचौरः पादवी
रजको जायते भुवि १४ फलहारी च दुःखो जायते तस्मिन् भवे कृमिः स्वामीघाती महापापः पापाने कीटको
भवेत् १५ धनहारी च य विप्रगमसाने ग्रहको भवेत गजघ्नः सुवर्णस्तेयी निसार्गरोगो जायते पुनः १६ प्रजापी
डकरोगा जायते स्थुकुष्टयोनिषु स्वर्णहारी महीमध्ये कीटो भवति पीडितः १७ कपीशस्य नृते चैव पुष्पस्य तस्कर
श्चपः उपानहौ च वस्त्रचौरो मत्स्यो जायते जले १८ धनहारी भवेत् मूढो तस्मात्स्यश्च कृमिर्भवेत तांसह
रिपि शत वस्त्राः मूर्खश्च व्यो जलहारथः १९ तैलहारी भवेत् तैली पनश्चैव तु गर्दभः गंधपुष्पादिहारी च दुर्ग
धो जायते भुवि २० दुर्गंधहारी च पुर्मस्यात् जक्षपाली जितेन्द्रियः ब्रह्मघ्नपापपर्तो सुरापः पूर्वजन्मा न्यमाभ
वेत २१ ततवापवारः मूढो लोम स्यो जायते पुनः निर्मलूतेविर्योति वेनपुरोजायते क्रिम २२ परद्रव्याप
हारी जस्तो धजा जायते चिरं ग्रामस्य चैव सदंबनभुंजते वे द्विजा सदा २३ तेष्वपापाचिनः सर्वे जायते पा
पयोनिषु परवाजनवासो दानेषु निना जायते धने २४ पिनमासनमडूशी च यो भवति वैश्वरः निर्मास
मालाहारी जायते धन मक्षिका २५ मनीयं च यश्च पानुजयो धजा जायते ध्रुवं पुरीषादम्यो वजीवी स्यात
नभवे दुलजोपने २६ देवग्रामग्रामहारी च दर्भभवे च दते नामकार्यमहारी च मद्यपो निषु जायते २७ मा
त्र यो तन रोनि संसर्गे पापा निषु जायते कादम्बनि हि द्विजस्त्यत्तौ वञ्जनन्मनचं भवेत २८ सुरापानरतो विप्रा
पापो मित्रमातु पात पर [illegible] जायते योनिषु जोनिते

26

[illegible] ९ [illegible]
[illegible] १० [illegible]
[illegible] ११ [illegible]
[illegible] १२ [illegible]
[illegible] १३ [illegible]
[illegible] १४ [illegible]
[illegible] १५
[illegible] १६ [illegible]
[illegible] १७ [illegible]
[illegible] १ [illegible]
[illegible] २ [illegible]
[illegible] ३ [illegible]
[illegible] ४
[illegible] ५ [illegible]

ऽन्नाः स्वर्गे मनोहरे स्थाने श्रीऽन्नेन च निरन्तरं १८ स्वर्णोदानं मोक्षदं च
दातारः श्रीऽन्नेन स्वर्गे दैवे १९ से वं च वित्तं सर्वधान्यमन्वितं
दैः २० उपानहौ तथा छत्रं नीलपीतं च भोजनं स्वर्ण कुसुम विमानेन श्रीऽन्ने
न गन्धं ताम्बूलं तथा जीवते परमस्थाने गंधर्वैस्सह मोदते २२ पोदानि
तो मनो सौ रूपा २३ ध न्यादनं दत्तं देवता पितृ
मानेन २४ नेनदत्तं जगन्नाथ स्वर्गं श्रीऽन्नेन स्वर्गे च
नान च प्राप्तः स्वर्गे भवन्ति यस्य धर्मे पितृस्य दीनानां पानीयं
तथा धर्मे स्वर्गे जीवन्ति २७ ॥ इति श्री
धः २९ ॥ नारद उवाच
दानानि ते: १ स्वर्ग
नारदा २ मे
तेन ४
स्वर्गे
दानानि ५ स्वर्गे
मः १

ऽनेधर्मोधर्मोविविधैश्चकार्यैर्जनाः ऽनेकांनाशमानांयदिमांतेनाभिगच्छन्ति ४८ येऽज्ञानातिशुद्धंवेशादन्येषु
ममप्रत्यंमनुते तेननारदप्रत्यक्षाभिंसात्रिरथपरक्षितम् ४९ ऽनेसाध्यामपावेनधाभिभक्ताःयेस्मधाजनाः इदं
मघात्द्विजानसर्वंविश्वतेनसभान्ते ५० नारदेनूधनिराजस्य कथनेयेषप्रशुभाशुभं वैष्णवपावनदुधाच पम
योजयधामसानीपतेसन्मेजपः ५१ नाशयेनकीर्तिधानद्विजानान्गन्वतोमुनि परचातेयपसंप्रभासतमभिधी
अद्विजोममाः ५२ नाभिहितेतेनथात्स्वास्पजग्मुःस्वस्वमधाश्रमं नाभिहितेतोपिधीतलाताजनाश्वसपाभिभथा ५३
देवेनेपथितंगुरुंनाभिहितेनस्वभवने: इष्टापुत्रतोमहत्पुरतःमहाभागनेधनाशनं ५४ सूलोतिवदहृजनाथा
स्यानंतुमानथाः सर्वेभ्योपिपापेभ्योमुच्यतेनागतंशपः ५५ श्रद्धयोधानोपितेसंख्यानाभिधेतेस्यवैप्रभोप
इतीत्युक्तंसप्तद्वेषंसंख्यानुसारतः ५६ इतिश्रीधर्मारण्यपुराणेनाभिहितेतोपाख्यानेऽध्यायः १२ ॥ छ ॥
माघमासेकृष्णपक्षे त्रयोदश्यांतिथौ रविवासरे शुभ सम्वत् १९०४

28